

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ:

ИЗВЈЕШТАЈ
о оцјени урађене докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Наставно-научно вијеће Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, на сједници одржаној 27. фебруара 2014. године, донијело је одлуку број 07/3.300-3/14 о именовану Комисије за оцјену урађене докторске дисертације мр Жељка Савановића под насловом „Пољопривреда Врбаске бановине“. Комисија је именована у сљедећем саставу:

1) проф. др Дарко Гавриловић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област: Национална историја двадесетог вијека – предсједник комисије;

2) проф. др Дејан Микавица, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, ужа научна област: Историја модерног доба – члан комисије;

3) доцент др Горан Васин, доцент Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, ужа научна област: Историја модерног доба – члан комисије.

Датум и орган који је именовao комисију. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање и назив универзитета и факултета у којој је члан комисије запослен.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСKE ТЕЗЕ

Докторска дисертација под насловом "Пољопривреда Врбаске бановине" садржи 416 страница, 1605 напомена, 114 табела и шет карата уметнутих у текст. За

израду рада кориштени су: необјављена грађа из пет архива, 39 појединачних и збирних објављених извора, три путописно-мемоарска дјела, 23 разна правила, закона и прописа, 13 новина, 88 монографских публикација, 121 чланак и расправа, 11 енциклопедија и лексикона и један историјски атлас. У складу са методологијом писања научноистраживачких радова дисертација садржи 12 поглавља:

- УВОД
- ИСТОРИЈСКА, ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКА, ГЕО-ТОПОГРАФСКА И ПРИРОДНА ОБИЉЕЖЈА ВРБАСКЕ БАНОВИНЕ
- РАТАРСТВО
- ВОЂАРСТВО
- ВИНОГРАДАРСТВО
- СТОЧАРСТВО
- ПОЉОПРИВРЕДНЕ УСТАНОВЕ И ПРОПАГАНДА
- ЗАДРУГАРСТВО
- ПОЉОПРИВРЕДНА КОМОРА ВРБАСКЕ БАНОВИНЕ
- ШУМАРСТВО
- ЗАКЉУЧАК
- ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

а) Истаћи основне податке о докторској тези: обим, број табела, слике, број цитиране литературе и навести поглавља.

2.УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

У Врбаској бановини од пољопривреде, шумарства и рибарства живјело је према попису из 1931. године око 90% становништва, а ако узмемо у обзир да су се многа лица запослена у другим привредним гранама, службама или пензионери бавили пољопривредом као допунским занимањем или хобијем, тај проценат је онда знатно већи. Мада је пољопривреда била главно занимање већине људи, нажалост, о њој није много писано. Тако и пресудан разлог да се приступило истраживању ове теме произлазио је из чињенице да је ово сасвим неистражена тема, вриједна да јој

се посвети посебна научна пажња. Циљ истраживања је да се на основу необјављене и објављене архивске грађе, путописне и мемоарске грађе, новина, часописа, календара, статистичких годишњака, закона, правила, уредби и релевантне литературе детаљно и научно истражи пољопривреда Врбаске бановине. Грубо речено, истраживање је требало да открије мјеродавна свједочанства и утврди чињенице о којима свједоче, да их вреднује и повеже, те да се на основу податка из њих реконструише и објасни затечено стање пољопривреде у вријеме формирања Врбаске бановине 1929. године и њено стање од формирања до њеног престанка постојања 1941. године. Крајњи циљ истраживања био је да се резултати истраживања саопште писменим путем, те да се тако допринесе рјешавању значајнијих проблема у проучавању пољопривреде Врбаске бановине, што је кандидат и урадио.

У историјографији не постоје студије, нити већи научни радови о пољопривреди у Врбаској бановини, а ако се изузме рад Бојана Сојнића (*Светислав-Тиса Милосављевић и пољопривреда Врбаске бановине*, Зборник округлог стола одржаног у Бањалуци 16. октобра 2004, Бањалука 2005, 93–110), послје Другог свјетског рата скоро да није уопште писано. Литература о овој тематици настала је за вријеме Бановине. Углавном су то радови мањег обима аутора: Лазара Марковића (*Оријентација пољопривреде у Врбаској бановини*, Алманах бановина (у додатку Вардарска бановина и Зетска бановина), Београд 1931, 44–45), Драгомира Ђорђевића (*Пољопривреда Врбаске бановине*, Гласник Југословенског професорског друштва, Књ. XIV, Св. 10-12, Београд 1934, 953–958), Милана Карановића (*Воћарство у Поуљу*, Развитак, Број 4, Бања Лука 1938, 110–114), Веселина Маслеше (*Seljaštvo u Bosanskoj Krajini*, Dela, Prva knjiga, Svjetlost, Sarajevo 1954, 167–171) и Јове Зубовића (*Zemljište Vrbaske banovine, Položaj, oblik i veličina*, Развитак, Број 4, Бања Лука 1936, 118–123). Значајне податке доноси економска литература: Сергија Димитријевића (*Strani kapital u privredi bivše Jugoslavije*, Nolit, Beograd 1958.), Мије Мирковића (*Ekonomska historija Jugoslavije*, Ekonomski pregled, Zagreb 1958.) и других аутора, који у оквиру привреде и пољопривреде Краљевине Југославије узгред спомињу и пољопривреду Врбаске бановине. За период прије подјеле земље на бановине значајне су двије публикације објављене 1929. године. Прва је Јозе Лакатоша (*Privredni almanah Jugoslovenskog Lloydа*, Zagreb 1929.) у којој он даје општи преглед привреде Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и у њеном првом дјелу укратко је

писао о пољопривреди државе. Друга је књига Миливоја Савића (*Наша индустрија, занати, трговина и пољопривреда, Њине основице, стање, односи, важност, прошлост и будућност*, VII део, Сарајево 1929.), гдје се он пишући о важности привреде, њеном стању, путевима, прошлости и будућности појединих мјеста, укратко се осврнуо и на њихову пољопривреду. Године 1930. штампана је публикација Славка Шећерова (*Из наше аграрне политике*, Издавачка књижарница Геце Кона, Београд 1930.) која се односи на аграрну реформу до 1929. године. Детаљније о аграрној реформи писао је Миливоје Ерић, (*Agrarna reforma u Jugoslaviji 1918-1941. god*, Veselin Masleša, Sarajevo 1958). Љубо Божић написао преглед аграрне политике од времена феудализма до периода Федеративне Народне Републике Југославије (*Agrarna politika sa osnovima zemljoradничког zadrugarstva*, Veselin Masleša, Sarajevo 1960.), док је Сава Живанов обрадио аграрно законодавство Југославије (*Аграрно законодавство Југославије 1918-1941*, Социјални односи, Матица српска, Нови Сад 1976.). Новинари: Коен, Џиковски и Сунарић уредили су и издали 1938. године књигу о привреди Босне и Херцеговине (*Bosna i Hercegovina kao привредно подручје*, А. Коен, Е. Џиковски и А. Sunarić, novinari, Sarajevo 1938.). У њој су аутори Шериф Бубић (*Voćarstvo u Bosni i Hercegovini*, 35-48), Милан Јанковић, Јосип Џуверовић (*Stočarstvo i stočarska proizvodnja u Bosni i Hercegovini*, 49-63), Јово Поповић (*Poljoprivredna proizvodnja*, 7-34) и други, пишући о привреди у Босни и Херцеговини дотакли се и пољопривреде Врбаске бановине. Милан Лазих је написао књигу у којој се бавио статистиком пољопривредне производње у Југославији (*Пољопривредна производња Краљевине Југославије*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1999.), док је Јован Белић дао преглед сточарства у Југославији од њеног настанка до 1991. године (*Сточарство у Југославији од њеног настанка до распада 1991*, Српска академија наука и уметности, Београд 1995.), придајући много већи значај периоду после Другог свјетског рата. О Великој економској кризи која је захватила Краљевину Југославију па и њен аграр исцрпно је писао Никола Вучо (*Agrarna kriza u Jugoslaviji 1930-1934*, Prosveta, Beograd 1968.), а дао је и кратак преглед пољопривреде Југославије између два свјетска рата (*Poljoprivreda Jugoslavije 1918-1941*, Rad, Beograd 1958.). Мање податке о пољопривреди Краљевине Југославије и Врбаске бановине можемо наћи у чланцима Михаила Вучковића (*Poljoprivreda stare Jugoslavije*, Iz istorije Jugoslavije 1918-1945, Beograd 1959, 269-278) и Љубодрага Димића (*Село и град у Краљевини Југославији*,

Југословенска држава 1918–1998, Зборник радова са научног скупа, Институт за савремену историју, Београд 1999, 291–303). Од монографија које нам доносе обиље података везаних за Врбаску бановину, а на неким мјестима дотичу се пољопривреде издвојићемо монографије Матка Кумарића (*Monografija Vrbaske banovine*, Вапја Лука 1932.), Перка Војиновића (*Врбаска бановина у политичком систему Краљевине Југославије*, Бања Лука 1997) и Зорана Пејашиновића (*Бан Милосављевић*, Бања Лука 2004).

Из наведеног прегледа досадашњих истраживања видимо да је литература сасвим оскудна; да се ради о мањим радовима од којих су многи настали за вријеме Бановине; и да у историографији, нема монографија нити других публикација, које би дале заокружену слику о свему што је везано за пољопривреду у Врбаској бановини. Кандидат је квалитетно обрадио тему те је тиме дао не само драгоцен прилог историји пољопривреде Врбаске бановине и њеног становништва него и историјској науци.

- а) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и циљ истраживања;
- б) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан;
- в) Навести допринос тезе у рјешавању изучаване проблематике;
- г) У прегледу литературе треба водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Приликом израде докторске дисертације кандидат је у највећој мјери користио необјављену архивску грађу. Из Архива Републике Српске у Бањој Луци, користио је грађу из фондова Великог жупана Врбаске области и Краљевске банске управе Врбаске бановине (Опште одјељење, Пољопривредно одјељење, Управно одјељење и Техничко одјељење) и Збирку докумената истакнутих личности, до се из Архива Југославије у Београду служио одговарајућим подацима из фондова Министарства пољопривреде, Министарства грађевина и Министарства саобраћаја, као и грађом из збирки Добровоја Стошовића и Светислава Милосављевића. Кандидат је пронашао веома битне податке за тему у Војном архиву у Београду, Архиву Музеја Републике Српске у Бањој Луци и Архиву Босне и Херцеговине у Сарајеву и уврстио их у свој рад. Осим необјављених извора кандидат се у раду користио збиркама објављених докумената, објављеним записницима Бановинског вијећа, уредба, правилима законима и штампом која је излазила у времену између Првог и Другог свјетског рата (Службени лист Врбаске

бановине, Врбаске новине, Службене новине Краљевине Југославије, Политика, Народно јединство и др.). Дно података значајних за праћење пољопривреде Врбаске бановине и њено упоређивање са пољопривредом других бановинама и укупном југословенском пољопривредом, кандидат је користио из званичне државне статистике. У раду су кориштени мемоару Бана Милосављевић и друга релевантна литература.

Кандидат је код израде рада примијенио историјски метод, који је доминантан у историјској науци, а научно је познат не само у историографији, него и у готово свим научним дисциплинама гдје постоји потреба да се освијетли нека проблематика у прошлости; јер свака наука има своју историју, као што то има и њен предмет, дјелатност којом се бави. Имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима примјењене методе су адекватне, довољно тачне и савремене.

Кориштени необјављени и објављени архивски извори, статистички годишњаци, штампа и друга објављена грађа, као и релевантна литература, дали су довољно материјала за поуздано истраживање пољопривреде у Врбаској бановини, тако да није потребно обављати додатно истраживање.

Статистичка обрада података је адекватна. У своме раду кандидат је користио податке из званичне државне статистике која нема податке о појединим вриједностима збирних и упоредних показатеља, те их је кандидат сам прерачунавао, односно адекватно статистички обрадио. Добивени резултати су јасно приказани у табелама и свака табела је попраћена текстом који је додатно објашњава.

Сагледавајући резултате добијене у дисертацији Комисија закључује да се кандидат држао плана истраживања који дат приликом пријаве докторске тезе, тако да до промјене плана у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе није дошло. Добијени резултати су јасно приказани.

- а) објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;
- б) дати кратак увид у примјењени метод рада при чему је важно оцјенити сљедеће:
- в) да ли су примјењене методе адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
- г) да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
- д) да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
- е) да ли је статистичка обрада података адекватна;
- ж) да ли су добивени резултати јасно приказани;

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Резултати и научни допринос истраживања кандидата мр Жељка Савановића показују да је докторска дисертација утемељена на широј изворној основи необјављене грађе првенствено из Архива Републике Српске у Бањој Луци и Архива Југославије у Београду. Из докторске дисертације је видљиво да је кандидат прикупљену грађу прво подвргао свестраној анализи, потом груписао сродан материјал, а затим га проблемски и логички објединио. Кандидат је изворе критички обрадио. Оцијенио је њихов квалитет, утврдио је њихову оригиналност и вјеродостојност исказа. Чињенице је објединио и на основу сродних и сучељавања различитих аргумената, затим их је уопштио, створио закључке, објаснио и реконструисао пољопривреду Врбаске бановине. При томе је на одговарајућим мјестима наводио доказе за оно што је написао, направио је коментаре и допуне у виду напомена. Објављени и необјављени документи детаљно су и систематично обрађени. Добивени резултати су правилно, логично и јасно тумачени и упоређени са оскудним истраживањима других аутора. Свако мишљење аутора дисертације, примједба или запажање поткријепљени су документима и прворазредним изворима, различитим документима, писмима, телеграмима, извјештајима, пописима, статистичким подацима и сл. Кандидат је у раду био довољно критичан.

Кандидат је свестрано освијетлио значај пољопривреде у Врбаској бановини и проблеме везане за њу. Открио је мјеродавна свједочанства и утврдио чињенице о којима свједоче, вредновао их и повезао: Истраживањем је дошао до сазнања да је привредним просвјешћавањем сељака у пољопривредним школама и на курсевима, пропагандом за бољу обраду земље употребом модерних справа, кориштењем квалитетнијег сјемена, већом употребом ђубрива, оснивањем тријерских станица, селекцијом у сточарству и набавком добрих приплодних грла и њихово давање народу, оснивање узорних газдинстава, набавка пољопривредних машина, сјетва крмног биља, изградња силоса, производња и давање народу садница (бесплатно или по повољним цијенама), помагање пољопривредног задругарства, труд и воља пољопривредних стручњака и др, помогло је да се у Врбаској бановини знатно унаприједи пољопривреда и повећа њена производња. На основу података реконструисао је и објаснио пољопривреду од времена формирања Врбаске бановине до њеног престанка постојања што је веома значајан и драгоцјен резултат

научног истраживања. Због мноштва података ова докторска дисертација биће драгоцјена литература у истраживању свеукупне привреде Врбаске бановине и Краљевине Југославије и свакако незаобилазна у писању монографија појединих градова и села који су се налазили на територији Врбаске бановине. Добијени резултати у многоне ће користити историјској науци, посебно у контексту истраживања историје српског и других народа који су живјели на простору Врбаске бановине и Краљевине Југославије.

- а) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао;
- б) Оцијенити да ли су добивени резултати правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао довољно критичности;
- в) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

У историографији до сада није постојала студија, нити већи научни рад о пољопривреди у Врбаској бановини мада је њено становништво било већински сеоско, бавило се пољопривредом и живјело од ње. Истраживањем овог проблема кандидат је допринио заокруживању једне цјелине, која је у досадашњој историографији, на жалост, остала без заслужене пажње и заокружене цјеловите научне обраде. Посебан значај урађеној тези дају кориштени до сада необјављени архивски документи из тога времена настали у Министарству пољопривреде Краљевине Југославије и у Пољопривредном одјељењу Краљевске банске управе Врбаске бановине. Мада је ова тема истраживачки изазовна она ипак није привлачила историчаре. Нико од њих није улазио дубље у проблем и детаљније истраживање. Пољопривреда је спорадично обрађивана не само у Врбаској него и у другим бановинама Краљевине Југославије, тако да ова докторска дисертација за сада представља једино овакво истраживање на простору Југославије.

Налази кандидата мр Жељка Савановића су углавном утемељени на основу званичне државне статистике, необјављене и објављене архивске грађе и релевантне литературе, те су правилно и јасно интерпретирани уз потребну дозу критичности. Готово на свакој страници кандидат је на сталожен начин, опрезно и сажето саопштавао нове истраживачке резултате. У цјелини гледано урађени текст достиже највише стандарде и захтјеве докторске дисертације из историјских наука. Докторска

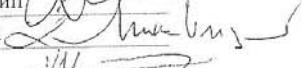
дисертација кандидата мр Жељка Савановића „Пољопривреда Врбаске бановине“ не представља само значајан допринос историји привреде Врбаске бановине, него и историји привреде Краљевине Југославије, и укупној историји српског и других народа.

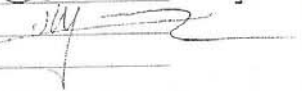
На основу свега наведеног комисији припада част да Наставно-научном вијећу Филозофског факултета у Бањој Луци предложи да овај Извјештај прихвати и мр Жељку Савановићу одобри одбрану докторске дисертације, под насловом „Пољопривреда Врбаске бановине“.

- а) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- б) Ако је приједлог негативан, треба дати опширније образложење и документовано указати на учињене пропусте, односно недостатке написане докторске тезе.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Дарко Гавриловић

2. Проф. др Дејан Микавица

3. Доцент др Горан Васин

4. _____

5. _____

6. _____

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложење, односно разлог због којих не жели да потпише извјештај.

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA
Булевар војводе Петра Бојовића бр. 1а, Бања Лука
телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.680-7/14
Дана: 08.04.2014. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10, 104/11 и 84/12) Наставно-научно вијеће Факултета, на сједници одржаној 08.04.2014. године донијело је сљедећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја комисије за оцјену докторске дисертације

1.

Усваја се Извјештај комисије за оцјену докторске дисертације кандидата мр Жељке Савановића, под насловом «ПОЉОПРИВРЕДА ВРБАСКЕ БАНОВИНЕ».

2.

Ментор код израде докторске дисертације био је др Дарко Гавриловић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену докторске дисертације.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Сенату
3. Рачуноводству
4. У досије

Д Е К А Н

Проф. др Драго Бранковић